

Αποφθέγματα

από το έργο του Νίτσε

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
Ζήσης Σαρίκας

Πώς; Είναι ο άνθρωπος απλώς ένα λάθος του Θεού; Ή μήπως ο Θεός είναι ένα λάθος του ανθρώπου;

Από τη σχολή του πολέμου της ζωής. –
Ό,τι δεν με καταστρέφει με κάνει δυνατό.

Βοήθησε ο ίδιος τον εαυτό σου: τότε θα σε βοηθήσουν όλοι. *Αρχή της αγάπης προς τον πλησίον.*

Σπάνια κάνει κανείς μόνο ένα σφάλμα. Στο πρώτο σφάλμα κάνει κανείς πάρα πολλά. Γι' αυτό κάνει συνήθως κι ένα δεύτερο – κάνοντας αυτή τη φορά πολύ λιγα...

Το σκουλήκι μαζεύεται όταν το πατούν. Αυτό είναι έξυπνο. Με τούτο τον τρόπο μειώνει τις πιθανότητες να το πατήσουν πάλι. Στη γλώσσα της ηθικής αυτό λέγεται *ταπεινοφροσύνη*.

Τρέχεις μπροστά; Το κάνεις σα βοσκός; Ή σαν εξαίρεση; Μια τρίτη περίπτωση θά 'ταν ο φυγός... *Πρώτο ζήτημα συνειδήσης.*

Τι; Ψάχνεις; Θέλεις να πολλαπλασιαστείς επί δέκα, επί εκατό; Ψάχνεις για οπαδούς; – Ψάξε για *μηδενικά!*

Περιφρονώ όλους οσους θέλουν να συστηματοποιούν τα πράγματα και τους αποφεύγω. Το να θέλεις ένα σύστημα είναι έλλειψη ακεραιότητας.

Όταν η γυναίκα έχει αντρικές αρετές θέλει κανείς να το βάλει στα πόδια. Κι όταν δεν έχει αντρικές αρετές τότε το βάζει αυτή στα πόδια.

Καταστροφικό

Ο πιο σίγουρος τρόπος για να καταστρέψεις έναν νέο είναι να του διδάξεις να εκτιμάει περισσότερο εκείνους που σκέφτονται σαν αυτόν από εκείνους που σκέφτονται διαφορετικά απ' αυτόν.

Φαινομενικός ηρωισμός

Το να ριχτείς στην καρδιά της μάχης μπορεί νά 'ναι σημάδι δειλίας.

Καλύτερα μια ολόψυχη έχθρα παρά μια φιλία κολλημένη με κόλλα.

Και ο χρόνος μετριέται από την καταραμένη μέρα από την οποία άρχισε αυτή η συμφορά – από την πρώτη μέρα του χριστιανισμού! *Γιατί να μην τον μετρούμε από την τελευταία μέρα του χριστιανισμού; Γιατί όχι από σήμερα; Επαναξιολόγηση όλων των αξιών!*

Πίσω από την προσωπική τους ματαιοδοξία
όλες οι γυναίκες νιώθουν μια απρόσωπη περι-
φρόνηση – για τη «γυναίκα».

Καρδιά αλυσοδεμένη, πνεύμα ελεύθερο

Όταν δένει κανείς γερά την καρδιά του και
τη φυλακίζει, μπορεί να δώσει πολλές ελευθε-
ρίες στο πνεύμα του. Τό 'χω ξαναπεί αυτό.
Κανείς όμως δεν το πιστεύει αν δεν το ξέρει
ήδη...

Σε καιρούς ειρήνης, ο πολεμόχαρος άνθρω-
πος τα βάζει με τον εαυτό του.

Μια ψυχή που ξέρει ότι την αγαπούν αλλά η
ίδια δεν αγαπά, προδίδει το κατακάθι της – το
κατώτερο επίπεδο της ανεβαίνει στην επιφάνεια.

Η γυναίκα μαθαίνει να μισεί όσο ξεμαθαίνει
να γοητεύει.

Αξία της θυσίας

Όσο πιο πολύ αρνείται κανείς στα κράτη και στους πρίγκηπες το δικαίωμα να θυσιάζουν τα άτομα (όπως στην απονομή της δικαιοσύνης, στον στρατό, κτλ.), τόσο πιο μεγάλη γίνεται η αξία της αυτοθυσίας.

Επικίνδυνες αρετές

«Δεν ξεχνάει τίποτα κι όμως συγχωρεί τα πάντα» – Σ' αυτήν την περίπτωση γίνεται διπλά μισητός, γιατί προκαλεί διπλή ντροπή: πρώτα με τη μνήμη του και μετά με τη μεγαλοψυχία του.

Αρρώστια

«Αρρώστια» είναι: η πρόωρη προσέγγιση των γηρατειών, η ασχήμια και ο πεσιμισμός: πράγματα που πάνε μαζί.

Άνθρωπος και πράγματα

Γιατί δεν βλέπει ο άνθρωπος τα πράγματα; Γιατί αυτός στέκεται στη μέση: κρύβει τα πράγματα.

Η επενέργεια του επαίνου

Με τους πολλούς επαίνους άλλοι γίνονται ντροπαλοί, άλλοι θρασεϊς.

Την περισσότερη ανεπιτιμότητα τη δείχνουμε απέναντι στο Θεό: δεν του επιτρέπουμε να αμαρτήσει!

Η αγάπη για έναν άνθρωπο είναι βαρβαρότητα, επειδή ασκείται σε βάρος όλων των άλλων. Παρόμοια και η αγάπη για τον Θεό.

Είναι κανείς κακός θεατής της ζωής αν δεν έχει δει και το χέρι που με διακριτικό τρόπο – σκοτώνει.

Παιδαριώδες

Όποιος ζει όπως τα παιδιά – όποιος δεν παλεύει για το ψωμί του και δεν πιστεύει ότι οι πράξεις του έχουν κάποια ανώτερη σημασία – παραμένει παιδαριώδης.

Ο κίνδυνος από την ομορφιά

Αυτή η γυναίκα είναι όμορφη και έξυπνη: αχ, πόσο εξυπνότερη θα είχε γίνει, αν δεν ήταν όμορφη!

Κάθε είδος περιφρόνησης του σεξ, κάθε βρώμισμά του μέσω της έννοιας «ακάθαρτο», είναι το κατ' εξοχήν έγκλημα εναντίον της ζωής...

Θεωρώ απαραίτητο να πλύνω τα χέρια μου πριν έρθω σε επαφή με θρήσκους ανθρώπους.

Διαφορετικά είδη μίσους

Μερικοί μισούν μόνο όταν νιώθουν αδύναμοι και κουρασμένοι: σ' άλλη περίπτωση είναι αμερόληπτοι και συγχωρητικοί. Άλλοι μισούν μόνο όταν βλέπουν τη δυνατότητα της εκδίκησης: σ' άλλη περίπτωση προφυλάγονται από κάθε κρυφό ή αποκάλυπτο θυμό και τον παραβλέπουν όταν υπάρχει μια αφορμή που τον προκαλεί.

Να μη ξεχνάμε!

Όσο πιο ψηλά πετάμε, τόσο πιο μικροί φαντάζουμε σ' εκείνους που δεν μπορούν να πετάξουν.

Θέλω, μια για πάντα, να μη γνωρίζω πολλά πράγματα. Η σύνεση βάζει όρια ακόμα και στη γνώση.

Μη δείχνετε δειλία απέναντι στις πράξεις σας! Μην τις αφήνετε να παραπαίουν μετά! Οι τύψεις της συνείδησης είναι ανάρμοστες.

Όταν δεν παίρνουν μέρος στο παιχνίδι ο έρωτας ή το μίσος, η γυναίκα είναι πολύ μέτριος παίχτης.

Οι μεγάλες εποχές της ζωής μας είναι εκείνες όπου έχουμε το θάρρος να ξαναβαφτίσουμε τόσο τις κακές όσο και τις καλές ιδιότητές μας.

Υπάρχει κάποια αθωότητα στο θαυμασμό: η αθωότητα του ανθρώπου που δεν αντιμετωπίζει την πιθανότητα πως κι αυτός ίσως θα μπορούσε να γίνει μια μέρα αντικείμενο θαυμασμού.

Μπροστά στον εαυτό μας όλοι παριστάνουμε πως είμαστε πιο απλοί απ' ό,τι είμαστε στην πραγματικότητα: έτσι ξεκουραζόμαστε απ' τους ομοίους μας.

Δεν είναι η αγάπη τους για την ανθρωπότητα, είναι η ανικανότητα της αγάπης τους αυτή που εμποδίζει τους σημερινούς χριστιανούς – να μας κάψουν.

Δεν υπάρχουν ηθικά φαινόμενα, υπάρχει μόνο ηθική ερμηνεία των φαινομένων.

Τιμωριόμαστε περισσότερο για τις αρετές
μας.

Όποιος δεν ξέρει να βρει το δρόμο που
οδηγεί στο ιδανικό του ζει με πιο επιπόλαιο και
ασύνετο τρόπο απ' ό,τι εκείνος που δεν έχει
ιδανικό.

Στην εκδίκηση και στην αγάπη η γυναίκα
είναι πιο βάρβαρη απ' τον άντρα.

Υπάρχει μια αθωότητα στο ψέμα που είναι
σημάδι καλής πίστης.

Είναι απάνθρωπο να ευλογούμε όταν μας
καταριούνται.

«Συνταράχθηκα, όχι επειδή μου είπες ψέμα-
τα αλλά επειδή δεν σε πιστεύω πια».

Συχνά ο εγκληματίας δεν βρίσκεται στο ύψος της πράξης του: την εξουτελίζει και τη συκοφαντεί.

Όταν η περηφάνεια μας πληγώνεται, τότε είναι δυσκολότερο να πληγωθεί η μταιοδοξία μας.

Θέλεις να κάνεις κάποιον να ενδιαφερθεί για σένα; Έχε ύψος αμηχανίας όταν βρίσκεσαι μπροστά του.

Είσαι γνήσιος; Ή μόνο ένας ηθοποιός; Ένας αντιπρόσωπος; Ή μήπως είσαι αυτό που αντιπροσωπεύεται; – Τελικά ίσως να είσαι απλώς ένα αντίγραφο ενός ηθοποιού... Δεύτερο ζήτημα συνειδησης.

Είσαι κάποιος που κοιτάει δίχως να συμμετέχει; Ή κάποιος που δίνει χείρα βοήθειας; Ή μήπως κάποιος που αποστρέφει το βλέμα του και προσπερνάει; Τρίτο ζήτημα συνειδησης!

Θέλεις να προχωράς μαζί μ' άλλους; Ή να προχωράς μπροστά; Ή να προχωράς μόνος σου; ... Πρέπει να ξέρει κανείς τι θέλει και ότι το θέλει. Τέταρτο ζήτημα συνειδησης.

Τα παράπονα δεν αξίζουν ποτέ τίποτα: προ-
έρχονται απ' την αδυναμία.

Να μάθει κανείς να σκέφτεται: στα σχολεία
μας κανείς δεν έχει πια την παραμικρή ιδέα
αυτού του πράγματος.

Κάθε κατάκτηση, κάθε βήμα μπροστά στη
γνώση, προκύπτει από το θάρρος, από τη σκλη-
ρότητα απέναντι στον εαυτό μας, από την καθα-
ρότητα σε σχέση με τον εαυτό μας.

Δεν έχει κανένα απολύτως νόημα να εφευ-
ρίσκουμε μύθους για έναν κόσμο «διαφορετικό»
απ' αυτόν εδώ, εκτός κι αν έχει επικρατήσει
μέσα μας ένα ένστικτο δυσφήμισης, υποτίμησης,
υποψίας απέναντι στη ζωή: στην περίπτωση αυτή
εκδικούμαστε τη ζωή με τη φαντασμαγορία μιας
«άλλης», μιας «καλύτερης» ζωής.

Σχεδόν κάθε κόμμα καταλαβαίνει ότι, αν
θέλει να διατηρηθεί το ίδιο, συμφέρον του είναι
να μη χάσει η αντίθετη μερίδα όλη της τη
δύναμη.

Από αγάπη για τους ανθρώπους αγκαλιάζουμε κάποτε κάποιον (επειδή δεν μπορούμε να τους αγκαλιάσουμε όλους): αυτό όμως δεν πρέπει να το πούμε ποτέ σ' αυτόν τον κάποιον...

Οι συνέπειες των πράξεών μας μας αρπάζουν απ' το λαιμό. Τους είναι αδιάφορο αν στο μεταξύ έχουμε γίνει «καλύτεροι».

«Δεν μου αρέσει». – Γιατί; – «Γιατί δεν είμαι στο ύψος του». – Απάντησε ποτέ παρόμοια άνθρωπος;

Τιμωρία

Ένα παράξενο πράγμα, το είδος των τιμωριών που επιβάλλουμε! Δεν εξαγνίζει τον εγκληματία, δεν είναι εξιλέωση: αντίθετα, ρυπαίνει περισσότερο από το ίδιο το έγκλημα.

Το να ανέχεσαι τους ανθρώπους, το να κρατάς την καρδιά σου ανοιχτή για τους άλλους – αυτό είναι φιλελεύθερο, αλλά απλώς φιλελεύθερο. Οι καρδιές που είναι ικανές για ευγενή φιλοξενία αναγνωρίζονται από τα πολλά κλειστά παράθυρα και παντζούρια: αφήνουν άδεια τα καλύτερα δωμάτιά τους. Γιατί; Γιατί περιμένουν καλεσμένους με τους οποίους δεν μπαίνει θέμα «ανοχής».

Φιλελευθερισμός: μ' άλλα λόγια, αποκλήρωση κατά αγέλες.

Ό,τι θεωρεί κακό μια εποχή είναι συνήθως ένα ανεπίκαιρο κατάλοιπο αυτού που άλλοτε θεωρούνταν καλό – ο αταβισμός ενός παλιότερου ιδανικού.

Γύρω από έναν ήρωα όλα γίνονται τραγωδία, γύρω από έναν ημίθεο όλα γίνονται σατιρικό δράμα και γύρω από τον Θεό όλα γίνονται – τι λοιπόν; Μήπως «κόσμος»;

Οι τρομερές εμπειρίες μάς κάνουν να αναρωτιόμαστε μήπως είναι τρομερός κι εκείνος που τις έχει.

Υπάρχει κανείς που να μην έχει θυσιαστεί για χάρη της καλής του φήμης;

Στην εγκαρδιότητα δεν υπάρχει μίσος για τους ανθρώπους. Γι' αυτό όμως βρίσκουμε σ' αυτήν τόση περιφρόνηση για τους ανθρώπους.

Ο σκύλος μου

Έδωσα όνομα στον πόνο μου και τον φωνάζω «σκύλο». Είναι το ίδιο πιστός, το ίδιο φορτικός και αδιάντροπος, το ίδιο διασκεδαστικός και έξυπνος όσο κάθε άλλος σκύλος. Και μπορώ να τον μαλώνω και να ξεσπώ τα νεύρα μου πάνω του, όπως κάνουν άλλοι με τους σκύλους, τους υπηρέτες και τις γυναίκες τους.

Αρχίζουμε να δυσπιστούμε για τους έξυπνους ανθρώπους, μόλις δείξουν πως βρίσκονται σε αμηχανία.

Δε φτάνει να 'χει κανείς ταλέντο· πρέπει να 'χει και την άδειά σας να τό 'χει – ε, φίλοι μου;

Η αντίρρηση, το ξεγλιστρημα, η χαρούμενη δυσπιστία, η απόλαυση με το κορόιδεμα είναι σημάδια υγείας: καθετί απόλυτο ανήκει στην περιοχή της παθολογίας.

Η παραφροσύνη είναι κάτι σπάνιο στα άτομα – αλλά σε ομάδες, κόμματα, λαούς, εποχές είναι ο κανόνας.

Η κοιλιά είναι ο λόγος για τον οποίο ο άνθρωπος δεν βλέπει εύκολα τον εαυτό του σα Θεό.

Η πιο αγνή φράση που άκουσα ποτέ: «Στον αληθινό έρωτα, η ψυχή είναι εκείνη που περιβάλλει το σώμα».

Όποιος παλεύει με τέρατα πρέπει να προσέξει μη γίνει κι ο ίδιος τέρας. Κι όταν κοιτάζεις πολλή ώρα μίαν άβυσσο η άβυσσος κοιτάζει κι αυτή μέσα σου.

Ποιά είναι για μένα η συνταγή της ευτυχίας;
Ένα Ναι, ένα Όχι, μια ευθεία γραμμή, ένας σκοπός...

Τι είναι ζωή;

Η ζωή – αυτό σημαίνει: να πετάς διαρκώς μακριά σου καθετί που θέλει να πεθάνει. Ζωή – αυτό σημαίνει: να 'σαι σκληρός και ανελέητος για καθετί που γερνάει και αδυνατίζει μέσα μας – κι όχι μόνο μέσα μας. Ζωή – αυτό σημαίνει επίσης: να μη λυπάσαι καθόλου τους ετοιμοθάνατους, τους εξαθλιωμένους και τους γέρους; Να 'σαι συνεχώς δολοφόνος; Κι όμως ο γερο-Μωυσής είπε: «Ου φονεύσεις!».

Τι είναι ευτυχία; Το αίσθημα ότι η δύναμη μεγαλώνει – ότι μια αντίσταση εξουδετερώνεται.

Η «πρόοδος» είναι απλώς μια σύγχρονη ιδέα. Ο σημερινός Ευρωπαίος είναι πολύ κατώτερος σε αξία από τον Ευρωπαίο της Αναγέννησης: περαιτέρω ανάπτυξη δεν σημαίνει αναγκαστικά άνοδο, εξύψωση, δυνάμωμα.

Για κάθε κόμμα

Ο τσομπάνος πάντα χρειάζεται ένα κριάρι –
ή πρέπει να γίνει ο ίδιος το κριάρι.

Το να μιλάμε πολύ για τον εαυτό μας μπορεί
νά 'ναι κι ένα μέσο για να τον κρύβουμε.

Ο έπαινος είναι πιο ενοχλητικός απ' την
κατηγορία.

Το δόγμα της ισότητας!... Πουθενά δεν υ-
πάρχει πιο δηλητηριώδες δηλητήριο απ' αυτό:
γιατί φαίνεται ότι το κηρύττει η ίδια η δικαιοσύνη,
ενώ στην πραγματικότητα δεν είναι παρά το
τέλος της δικαιοσύνης... «Ίσα στους ίσους, άνι-
σα στους άνισους» – αυτό θα 'πρεπε νά 'ταν το
πραγματικό σύνθημα της δικαιοσύνης: «ποτέ να
μην κάνεις ίσα αυτά που είναι άνισα»: αυτό θά
'ταν το συμπλήρωμά του.

Πρώτη αρχή: Πρέπει να νιώθει κανείς την
ανάγκη να γίνει δυνατός: αλλιώς δεν πρόκειται
να γίνει ποτέ.

Εκείνο που κάνει τους ανώτερους ανθρώπους δεν είναι η δύναμη των υψηλών αισθημάτων τους αλλά η διάρκεια των αισθημάτων αυτών.

Ο μεγαλοφυής άνθρωπος είναι ανυπόφορος όταν δεν έχει, εκτός από τη μεγαλοφυΐα, δυο τουλάχιστον άλλα πράγματα: ευγνωμοσύνη και καθαρότητα.

Ο βαθμός και η φύση της σεξουαλικότητας στον άνδρα ανεβαίνουν ως την ψηλότερη κορυφή του πνεύματός του.

Μια επικίνδυνη απόφαση

Η χριστιανική απόφαση να βρῖσκει άσχημο και κακό τον κόσμο τον έκανε άσχημο και κακό.

Ποιός έχει μεγαλύτερη επιρροή

Όταν ένας άνθρωπος αντιστέκεται στην εποχή του και τη σταματάει στην πόρτα για να της ζητήσει το λόγο, αυτό σημαίνει ότι αυκεί οπωσδήποτε επιρροή. Δεν έχει σημασία αν θέλει να κάνει κάτι τέτοιο· σημασία έχει ότι μπορεί να το κάνει.

Δόξα

Όταν η ευγνωμοσύνη των πολλών προς τον ένα πετάει από πάνω της κάθε ίχνος ντροπής γεννιέται η δόξα.

Μήπως βλάπτουμε την αρετή εμείς οι αμοραλιστές; Τη βλάπτουμε τόσο λίγο όσο βλάπτουν τους ηγεμόνες οι αναρχικοί. Μόνο όταν πυροβολούνται οι πρώτοι κάθονται πάλι με σιγουριά στους θρόνους τους. Ηθικό δίδαγμα: πρέπει να πυροβολούμε την ηθική.

Τι θεωρείς πιο ανθρώπινο;
Να απαλλάσσεις κάποιον απ' τη ντροπή.

Ποιά είναι η σφραγίδα της απελευθέρωσης;
Να μη ντρέπεσαι πια ενώπιον του εαυτού σου.

Ωριμότητα του ανθρώπου: είναι να ξαναβρίσκει τη σοβαρότητα που είχε παιδί, όταν έπαιζε.

Πρέπει να φεύγουμε από τη ζωή όπως έφυγε ο Οδυσσεάς από τη Ναυσικά: ευλογώντας την παρά ερωτευμένος μαζί της.

Τί; Ένας μεγάλος άνθρωπος; Εγώ βλέπω πάντα μόνο τον ηθοποιό του ίδιου του του ιδανικού.

Η ίδια η λέξη «χριστιανισμός» είναι παρανόηση: κατά βάθος υπήρχε μόνο ένας χριστιανός κι αυτός πέθανε επάνω στο σταυρό...

Η ζωή τελειώνει εκεί που αρχίζει η «βασιλεία του Θεού»...

Αρνούμαστε το Θεό, αρνούμαστε την ευθύνη ενώπιον του Θεού: μόνο έτσι σώζουμε τον κόσμο.

Τι είναι η ελευθερία; Το να είσαι έτοιμος να θυσιάσεις ανθρώπινα όντα (ακόμη και τον εαυτό σου) για την υπόθεση που υπερασπίζεσαι.

Ο ελεύθερος άνθρωπος είναι πολεμιστής.

Ο οίκτος θεωρείται αρετή μόνο απ' τους παρακμιακούς.

Συχνά ο αισθησιασμός κάνει τον έρωτα να μεγαλώσει πολύ γρήγορα: έτσι η ρίζα μένει αδύνατη κι είναι πολύ εύκολο να ξεριζωθεί.

Λαός είναι το τέχνασμα της φύσης για να φτάσει σε έξη ή επτά μεγάλους άνδρες. – Ναι: και ύστερα να τους αφήσει στα μισά του δρόμου.

Όσο πιο αφηρημένη είναι η αλήθεια που θέλεις να διδάξεις, τόσο περισσότερο πρέπει να ξελογιάσεις τις αισθήσεις μ' αυτήν.

Ενάντια τους μεσολαβητές

Εκείνοι που θέλουν να μεσολαβήσουν ανάμεσα σε δυο ανυποχώρητους στοχαστές δείχνουν ότι είναι μέτριοι: δεν έχουν μάτια για να δουν αυτό που είναι μοναδικό. Το να βλέπεις τα πράγματα σα να 'ναι όμοια και το να κάνεις τα πράγματα ίδια κι όμοια είναι σημάδι πως έχεις αδύνατα μάτια.

Οι «επιμελείς»

Εκείνοι που αποκτούν αργά τη γνώση πιστεύουν ότι η βραδύτητα είναι η ουσία της γνώσης.

Νά 'σαι βαθύς και να φαίνεσαι βαθύς

Εκείνος που ξέρει ότι είναι βαθύς πασχίζει να γίνει εντελώς διάφανος. Εκείνος που θά 'θελε να φαίνεται βαθύς στον όχλο πασχίζει να γίνει σκοτεινός. Γιατί ο όχλος πιστεύει ότι αν δεν μπορεί να δει το βυθό κάποιου πράγματος αυτό πρέπει να 'ναι βαθύ. Ο όχλος είναι πολύ δειλός και σιχάινεται να μπαίνει στο νερό.

Σκέψεις

Οι σκέψεις είναι οι σκιές των συναισθημάτων μας – πάντα σκοτεινότερες, κενότερες και απλούστερες απ' αυτά.

Ανάγκη

Η ανάγκη θεωρείται αιτία της εμφάνισης κάποιου πράγματος: στην πραγματικότητα όμως είναι συχνά μόνο ένα αποτέλεσμα κάποιου πράγματος που έχει ήδη εμφανιστεί.

Κίνδυνος στη φωνή

Αν έχεις πολύ δυνατή φωνή είσαι σχεδόν ανίκανος να σκεφτείς λεπτά πράγματα.

Ο σκοπός της τιμωρίας

Σκοπός της τιμωρίας είναι να κάνει καλύτερους εκείνους που τιμωρούν: αυτό είναι το τελευταίο καταφύγιο των συνηγόρων της τιμωρίας.

Όποιος έχει σχέσεις με σοφούς και καλλιτέχνες είναι εύκολο να πέσει έξω απ' την αντιθετη πλευρά: πίσω από έναν αξιόλογο σοφό κρύβεται συχνά ένας μέτριος άνθρωπος, και πίσω από έναν μέτριο καλλιτέχνη ένας πολύ αξιόλογος άνθρωπος.

Στενές ψυχές
Δεν αντέχω τις στενές ψυχές. Μέσα τους δεν υπάρχει τίποτα καλό και τίποτα κακό.

Τι είναι η ελευθερία; – Το να έχεις τη θέληση να αναλάβεις ευθύνη για τον εαυτό σου.

Τι είναι η ελευθερία; – Το να διατηρείς την απόσταση που σε χωρίζει από τους άλλους.

Τι είναι η ελευθερία; – Το να γίνεσαι πιο αδιάφορος απέναντι στις δυσκολίες, στις ταλαιπωρίες, στη στέρηση, ακόμη και στην ίδια τη ζωή.

Οι αρνητές του τυχαίου

Κανένας νικητής δεν πιστεύει στο τυχαίο.

Τι λέει η συνειδησή σου;

«Πρέπει να γίνεις εκείνος που είσαι».

Ποιόν ονομάζεις κακό;

Εκείνον που θέλει πάντα να ντροπιάζει τους άλλους.

Όνειρα

Είτε δεν βλέπουμε καθόλου όνειρα είτε τα όνειρά μας είναι ενδιαφέροντα. Πρέπει να οργανώσουμε και την ζωή του ξύπνου με τον ίδιο τρόπο: είτε να μην είμαστε καθόλου ξυπνητοί είτε να είμαστε ξυπνητοί με ενδιαφέροντα τρόπο.

Στη θάλασσα

Δε θά ήθελα να χτίσω δικό μου σπίτι (και θεωρώ μέρος της καλής μου τύχης το ότι δεν είμαι κάτοχος ενός σπιτιού!) Αν ήθελα όμως να αποκτήσω σπίτι θα τό 'χτιζα έτσι όπως έχτιζαν τα δικά τους μερικοί Ρωμαίοι: σχεδόν μέσα στη θάλασσα. Θα μ' άρεζε να μοιραζόμουν κάποια μυστικά μ' αυτό το ωραίο τέρας.

Το κράτος είναι το πιο ψυχρό απ' όλα τα ψυχρά τέρατα: ψεύδεται ψυχρά και να το φέμα που βγαίνει απ' το στόμα του: «Εγώ, το κράτος, είμαι ο λαός».

Η «αγάπη για τον πλησίον μας» δεν είναι λαχτάρα για νέα ιδιοκτησία;

Ανέβασμα

«Πώς θα μπορέσω ν' ανέβω στην κορφή του βουνού;» – «Ανέβα λοιπόν τώρα και μην το σκέφτεσαι πολύ».

Πρέπει να πεθάνει κανείς περήφανα όταν δεν είναι πια μπορετό να ζει περήφανα.

Έχει μεγάλη σημασία για τη μοίρα ενός λαού και της ανθρωπότητας το ξεκίνημα της κουλτούρας από τη σωστή θέση – όχι από την «ψυχή» (όπως πίστευε η μοιραία δεισιδαιμονία των κληρικών και των ημικληρικών): η σωστή θέση είναι το σώμα, η χειρονομία, η διαίτα, η φυσιολογία.

Τσιγγουνιά της φύσης

Γιατί ήταν τόσο τσιγγούνα η φύση απέναντι στους ανθρώπους ώστε να μην τους αφήνει να λάμπουν – τον ένα περισσότερο, τον άλλο λιγότερο, τον καθένα ανάλογα με την ένταση του φωτός του; Γιατί να μη φαίνονται οι μεγάλοι άνθρωποι στην ανατολή και στη δύση τους τόσο ωραίοι όσο ο ήλιος; Πόσο πιο ξεκάθαρη θα γινόταν τότε η ζωή ανάμεσα στους ανθρώπους!

Όποιος είναι από τα βάθη της καρδιάς του δάσκαλος παίρνει όλα τα πράγματα στα σοβαρά μόνο σε σχέση με τους μαθητές του – ακόμη και τον εαυτό του.

Η ίδια η ζωή είναι για μένα ένστικτο για ανάπτυξη, για διάρκεια, για συγκέντρωση δυνάμεων, για δύναμη: εκεί όπου λείπει η θέληση για απόκτηση δύναμης υπάρχει ξεπεσμός.

Ο οίκτος είναι η πρακτική του μηδενισμού.

Πιστέψτε με! Το μυστικό για να μαζέψετε τη μεγαλύτερη σοδιά, τη μεγαλύτερη χαρά της ύπαρξης είναι το ζειν επικινδύνως!

Όλες οι προκαταλήψεις προέρχονται από
τα εντόσθια.

Πρέπει να καθόμαστε όσο το δυνατόν λιγώ-
τερο.

Ο έρωτας είναι πόλεμος· κατά βάθος είναι
το θανάσιμο μίσος των δύο φύλων.

Μου φαίνεται ότι τα πιο σκληρά λόγια, τα πιο
υβριστικά γράμματα, είναι πιο προσηνή, πιο τίμια
απ' τη σιωπή.

Τίποτε δεν σε εξαντλεί γρηγορότερα από το
αίσθημα της μνησικακίας.

Ισότητα σε σχέση με τον εχθρό: η πρώτη
προϋπόθεση μιας *τίμιας* μονομαχίας. Όπου νιώ-
θει κανείς περιφρόνηση, δεν *μπορεί* να κάνει
πόλεμο.

Η ανθρωπιά μου δεν συνίσταται στο να νιώθω πώς είναι οι άνθρωποι, αλλά στο να αντέχω αυτό που νιώθω όταν είμαι μαζί τους.

Τι είναι καλό; Ό,τι ανυψώνει στον άνθρωπο το αίσθημα της δύναμης, τη θέληση για απόκτηση δύναμης, την ίδια τη δύναμη.

Τι είναι κακό; Ό,τι γεννιέται απ' την αδυναμία.

Έγκριση

Εγκρίνουμε το γάμο πρώτο επειδή δεν τον ξέρουμε ακόμη, δεύτερο επειδή έχουμε συνηθίσει στην ιδέα του, τρίτο επειδή τον έχουμε κάνει ήδη - δηλαδή σχεδόν σ' όλες τις περιπτώσεις. Κι ωστόσο τίποτα απ' αυτά δεν είναι απόδειξη ότι ο γάμος καθεαυτός είναι καλό πράγμα.

«Αγωνιζόμαστε για το απαγορευμένο»: μ' αυτό το έμβλημα η φιλοσοφία μου θα θριαμβεύσει μια μέρα, γιατί αυτό που έχει απαγορευτεί μέχρι σήμερα είναι μόνο η αλήθεια.

Η σκέψη της αυτοκτονίας είναι δυνατή πα-
ρηγοριά: μας βοηθάει να περάσουμε πολλές
άσχημες νύχτες.

Αγαπάμε ακόμα περισσότερο τη γνώση μας
όταν την μεταδίδουμε και σε άλλους.

Οι ποιητές δεν συμπεριφέρονται φρόνιμα
απέναντι στις εμπειρίες τους: τις εκμεταλλεύο-
νται.

Το τι είναι κάποιος αρχίζει να φανερώνεται
όταν αδυνατίζει το ταλέντο του – όταν σταματάει
να δείχνει τι μπορεί να κάνει. Το ταλέντο είναι
και περίτεχνο στολίδι: το περίτεχνο στολίδι είναι
και κρύπτη.

Τα φύλα αυταπατώνται το ένα για το άλλο: ο
λόγος είναι ότι κατά βάθος αγαπούν και εκτιμούν
μόνο τον εαυτό τους (ή το ιδανικό τους, για να
εκφραστώ πιο ευχάριστα). Έτσι ο άντρας θέλει
ειρηνική τη γυναίκα – αλλά η γυναίκα είναι ουσια-
στικά μη ειρηνική, σαν τη γάτα, όσο καλά κι αν
έχει εκπαιδεύσει τον εαυτό της για να φαίνεται
ότι είναι ειρηνική.

Κάθε εφημερίδα δίνει τα συμπτώματα του τρομερότερου ανθρώπινου εκφυλισμού: μια συλλογή φρικαλεοτήτων. Μ' αυτό το αηδιαστικό ορεκτικό ο πολιτισμένος άνθρωπος συνοδεύει το πρωινό του. Όλα, σ' αυτόν τον κόσμο, αποπνέουν το έγκλημα: η εφημερίδα, το ψηλό τείχος και το ανθρώπινο πρόσωπο. -Πώς μπορεί ένα καθαρό χέρι ν' αγγίξει μια εφημερίδα χωρίς ένα σπασμό αηδίας;

-να μην αντιστέκεσαι "στο κακό"...

Όταν όμως κάποιος δεν πιστεύει σε καλό και κακό, τότε τι σημαίνει αυτό;

Υπάρχουν στη ζωή των ανθρώπων στιγμές, που ξεχνούμε πως κατοικούμε ένα μόνο σημείο μέσα στο άπειρο σύμπαν.

Ο "αληθινός κόσμος", όπως ανέκαθεν, μέχρι και τώρα ακόμα, τον συνέλαβε ο άνθρωπος -ήταν πάντα, ακόμα μια φορά, ο φαινομενικός κόσμος.

Ότι ο άνθρωπος ριψοκινδυνεύει τη ζωή του, την υγεία του, την υπόληψή του, αυτό είναι η συνέπεια της έπαρσης και μιας βούλησης σπάταλης που ξεχειλίζει: όχι από αγάπη για τον άνθρωπο, αλλ' επειδή κάθε μεγάλος κίνδυνος προκαλεί την περιέργειά μας σε σχέση με το όριο της δύναμής μας, του θάρρους μας.

Αγαπούμε τις γυναίκες, σε σχέση με το ότι είναι παράξενες για μας.

Ο άντρας καταλήγει στη γυναίκα που δεν του αξίζει.

Αυτό είναι ενοχλητικό στην αγάπη: είναι ένα έγκλημα, όπου κανείς δεν μπορεί να μην έχει ένα συνένοχο.

Η γυναίκα, ως γεννημένη ειδωλόλατρη, καταστρέφει τα είδωλα -τους συζύγους.

Πρέπει κανείς να 'χει θάρρος μέσα του, για να επιτρέψει στον εαυτό του μια κακότητα: οι περισσότεροι είναι πολύ δειλοί γι' αυτό.

Εξαρτώνται τόσο απείρως περισσότερα απ' αυτό που οι άνθρωποι ονόμαζαν "σώμα" και "σάρκα": τα υπόλοιπα είναι ένα μικρό παρεπόμενο.

Αυτό που ονομάζεται καλή πράξη είναι μια σκέτη παρεξήγηση: τέτοιες πράξεις δεν είναι καθόλου δυνατές.

Ο "εγωισμός", όπως και η "ανιδιοτέλεια", είναι ένα δημοφιλές επινόημα: το ίδιο και το άτομο, η ψυχή.

Ανέκαθεν οι άνθρωποι παρεξήγησαν την αγάπη: πιστεύουν ότι εδώ είναι ανιδιοτελείς επειδή θέλουν το καλό μιας άλλης ύπαρξης, συχνά ενάντια στο δικό τους όφελος: όμως γι' αυτό θέλουν να κατέχουν εκείνη την άλλη ύπαρξη. Σε άλλες περιπτώσεις η αγάπη είναι ένας πιο κομψός παρασιτισμός, ένα επικίνδυνο και αδιάκριτο φώλιασμα μιας ψυχής μέσα σε μια άλλη ψυχή -ενίοτε επίσης μέσα στη σάρκα... αχ! πόσο πολύ σε βάρος "του ξενοδόχου".

Είναι αυτός ο τρόμος της μοναξιάς, η ανάγκη να ξεχάσεις το εγώ σου μέσα στη σάρκα που βρίσκεται εκτός σου, που ο άνθρωπος ονομάζει ευγενικά ανάγκη ν' αγαπήσει.

Εξευγενισμός της πορνείας, όχι κατάργηση...

Απολύμανση της αγάπης διαμέσου της εκκλησίας: ο γάμος.

Ο άνθρωπος δε θέλει την "ευτυχία" του: πρέπει κανείς να είναι Εγγλέζος, για να μπορεί να πιστεύει ότι ο άνθρωπος ψάχνει πάντα το όφελός του: οι επιθυμίες μας θέλουν να βάζουν στο χέρι τα πράγματα με παρατεταμένο πάθος -η επισωρευμένη τους δύναμη επιζητεί τις αντιστάσεις.

Δεν υπάρχει "θέλω", παρά μόνο ένα θέλω - κάτι: δεν πρέπει κανείς να αποσπά τον στόχο από τη συνθήκη: όπως κάνουν οι γνωσιοθεωρητικοί. Το "θέλω", όπως το καταλαβαίνουν αυτοί, υφίσταται τόσο λίγο, όσο και το "σκέπτομαι": είναι μια καθαρή επινόηση.

* * *

Να μη γνωρίσει τον εαυτό του: εξυπνάδα του ιδεαλιστή. Ο ιδεαλιστής: ένα ον που έχει λόγους να παραμείνει σκοτεινό για τον εαυτό του, και που είναι αρκετά έξυπνο να παραμείνει σκοτεινό σε ότι επίσης αφορά σ' αυτούς τους λόγους.

* * *

Ένας λειτουργός, ένας υπουργός, μπορεί να είναι αξιόλογοι άνθρωποι: αλλά ποτέ δεν είναι έξοχοι. Άνθρωποι δίχως προσωπικότητα, υπόσταση δίχως αυθεντικότητα, γεννημένοι για το λειτούργημα, δηλαδή για τη δημόσια υπηρεσία.

* * *

Σ' όλες τις εποχές ο πολιτικολόγος ήταν πάντα εξυπνότερος, δικαιότερος και περισσότερο στοχαστικός απ' ότι ο κυβερνών πολιτικός.

* * *

Κανείς δεν τολμά πια να δείξει το πρόσωπό του, αλλά μεταμφιέζεται σε μορφωμένο άνθρωπο, σε λόγιο, σε ποιητή, σε πολιτικό. Αν κάποιος παίρνει τέτοιες μάσκες επειδή πιστεύει ότι υπάρχει σπουδαιότητα σ' αυτές, και όχι απλά για να κάνει μια φάρσα -επειδή όλες αυτές προβάλλουν τη σοβαρότητα- τότε ξαφνικά έχει στα χέρια μόνο κουρέλια και πολύχρωμα μπαλώματα.

* * *

Όλα τα κράτη, στα οποία ενδιαφέρονται για την πολιτική κι άλλοι, εκτός από τους πολιτικούς, είναι άσχημα οργανωμένα, και τους αξίζει να καταστραφούν απ' αυτήν την πληθώρα των πολιτικών.

Κάθε φιλοσοφία η οποία, με αφορμή ένα πολιτικό γεγονός, θεωρεί το πρόβλημα της ύπαρξης τρελλό ή εξ' ολοκλήρου λυμένο, είναι μια φιλοσοφία φαιδρή, μια ψευτοφιλοσοφία.

* * *

Ζούμε τις συνέπειες εκείνης της διδασκαλίας, που πρόσφατα διακηρύχτηκε απ' όλες τις στέγες, ότι, δηλαδή, το κράτος είναι ο υψηλότερος σκοπός της ανθρωπότητας, και ότι, για έναν άνθρωπο, δεν υπάρχει κανένα υψηλότερο καθήκον απ' το να υπηρετεί το κράτος: στο οποίο εγώ δεν αναγνωρίζω μια υποτροπή στην ειδωλολατρεία, αλλά στη βλακεία.

* * *

Δίνουμε την καρδιά μας, βιαστικά, χάρισμα στο κράτος, στην κερδοσκοπία, την κοινωνικότητα ή την επιστήμη, μόνο για να μην την έχουμε πια... αφοσιωνόμαστε στην ίδια τη βαριά καθημερινή εργασία με περισσότερο πάθος και αναισθησία, σα να ήταν απαραίτητο για να ζήσουμε: επειδή περισσότερο απαραίτητο μας φαίνεται το να μη συνέλθουμε.

* * *

Το κράτος δεν ενδιαφέρεται ποτέ για την αλήθεια, αλλά, μόνο, για τη χρήσιμη σ' αυτό αλήθεια: ακριβέστερα, γενικά για όλα όσα του είναι χρήσιμα, κι ας είναι αυτά αλήθεια, η μιαν αλήθεια ή πλάνη.

* * *

... Κι αν τελευταία, στη βαθιά αυτή σύγχρονη τάση να γκρεμιστούμε ή να εκραγούμε, γίνεται προσπάθεια να αντιτάξουμε τη συνταγματική δύναμη του επονομαζόμενου εθνικού κράτους, δεν παύει κι αυτό, για πολύ καιρό τώρα, να είναι μόνο ένας παράγοντας έντασης της γενικής ανασφάλειας και επικινδυνότητας.

* * *

Τώρα, σχεδόν όλα πάνω στη γη, θα προσδιορίζονται μόνο μέσω των πιο χονδροειδών και κακών δυνάμεων, μέσω του εγωισμού του κατακτητή και της στρατοκρατίας του τυράννου.

Ο Στωικισμός, που έχει μόνο ένα μυστήριο: την αυτοκτονία...

Ζούμε την περίοδο του ατόμου, του ατομικιστικού χάους.

Ο άνθρωπος που δε θέλει να ανήκει στη μάζα, χρειάζεται μόνο να πάψει να είναι νωθρός απέναντι στον εαυτό του.

Κανείς δεν μπορεί, για χάρη σου, να χτίσει τη γέφυρα που, πάνω της ακριβώς, πρέπει να βαδίσεις, πάνω απ' το ποτάμι της ζωής· κανείς, εκτός από σένα και μόνο.

Έχουμε να δώσουμε λόγο για την ύπαρξή μας ενώπιον του ίδιου μας του εαυτού· συνεπώς, θέλουμε επίσης ν' ανακαλύψουμε τους πραγματικούς πηδαλιούχους αυτής της ύπαρξης, και να μην επιτρέψουμε η ύπαρξή μας να μοιάζει με μια αστόχαστη σύμπτωση. Πρέπει να την αντιμετωπίσουμε τολμηρά και ριψοκίνδυνα: αφού, μάλιστα, στη χειρότερη όπως και στην καλύτερη περίπτωση, πάντα θα τη χάνουμε.

Όταν το σαχλό, το μεταχειρισμένο, το αδύναμο, το χυδαίο, εκλαμβάνεται ως κανόνας, και το άσχημο και διεφθαρμένο ως χαριτωμένη εξαίρεση, τότε το δυνατό, το ασυνήθιστο και το όμορφο δυσφημίζονται.

Οι λαοί κάνουν τα πάντα για να μην έχουν μεγάλους ανθρώπους. Ο μεγάλος άνθρωπος πρέπει επομένως, για να υπάρξει, να αναλάβει μια δύναμη που να είναι μεγαλύτερη από τη δύναμη αντίστασης, η οποία αναπτύσσεται από εκατομμύρια ατόμων.

Πόσο μεγάλη πρέπει να είναι η απέχθεια κατοπινών γενεών, να ασχολούνται με την κληρονομιά εκείνης της περιόδου, στην οποία δε βασίλευαν οι ζωντανοί άνθρωποι αλλά ανθρωποειδή της κοινής γνώμης.

Υπό το καθεστώς των κοινών γνώμων μεγαλώνει η δουλεία και ο κίνδυνος για την ελευθερία.

Αν δικαίως λέμε πως ο τεμπέλης σκοτώνει τον χρόνο, τότε πρέπει ν' ανησυχούμε σοβαρά, πως ο καιρός θα φονευθεί στ' αλήθεια από μια περίοδο που στηρίζει την ευτυχία της στις κοινές γνώμες, δηλαδή στις ατομικές νωθρότητες: εννοώ ότι θα σβηστεί από την ιστορία της πραγματικής απελευθέρωσης της ζωής.

Τι κάνει επιτέλους η Επιστήμη, αν δεν έχει χρόνο για τον πολιτισμό; Απαντήστε μας, λοιπόν, τουλάχιστον σ' αυτό: από πού, προς τα πού, προς τι όλη η Επιστήμη, αν δεν οδηγεί στον πολιτισμό; Ίσως, τελικά, να έχει σκοπό τη βαρβαρότητα.

Πιστέψτε με: όταν οι άνθρωποι δουλεύουν στην επιστημονική φάμπρικα, και οφείλουν να γίνουν χρήσιμοι προτού να είναι ώριμοι, τότε σύντομα η επιστήμη καταστρέφεται έτσι ακριβώς, όπως και οι σκλάβοι που, από πάρα πολύ νωρίς, χρησιμοποιήθηκαν σ' αυτήν τη φάμπρικα.

Τόσο μόνο θα επιτραπεί στον άνθρωπο πολιτισμός, όσο εμπίπτει στο ενδιαφέρον της γενικής κερδοσκοπίας και της παγκόσμιας επικοινωνίας.

Ο εγωισμός του κράτους επιθυμεί την όσο το δυνατό μεγαλύτερη εξάπλωση και γενίκευση του πολιτισμού, και έχει στα χέρια του το πιο αποτελεσματικό εργαλείο για να ικανοποιήσει τις επιθυμίες του ... έτσι επέρχεται η εξάπλωση της εκπαίδευσης ανάμεσα στους πολίτες του, πάντα για χάρη του μόνο, στα πλαίσια της άμιλλας με τ' άλλα κράτη για το αγαθό.

Τούτη η ανθρωπότητα δεν αποτελεί ολότητα: είναι μια αδιάλυτη πολλαπλότητα από ανερχόμενες και κατερχόμενες πορείες ζωής - δεν έχει μια νεότητα και κατόπιν μια ωριμότητα και, στο τέλος, ένα γήρας.

Το ανιστορικό και το ιστορικό είναι εξίσου αναγκαία για την υγεία ενός ατόμου, ενός λαού, ενός πολιτισμού.

Με το αλκοόλ και το χασίς επιστρέφει κανείς σε στάδια του πολιτισμού που ο άνθρωπος τα έχει ξεπεράσει (και τουλάχιστον έχει επιβιώσει). Όλες οι τροφές αποκαλύπτουν κάτι για το παρελθόν απ' το οποίο προήλθαμε.

Από καιρό σε καιρό πρέπει κανείς, μέσα απ' τη συναναστροφή με καλούς και περισσότερο δυνατούς ανθρώπους, να μπορεί, κατά κάποιον τρόπο, να δένεται εκ νέου, αλλιώς χάνει κάποια φύλλα, και, δύσθυμος, κομματιάζεται όλο και πιο πολύ.

Τα αποσπάσματα αυτά του νιτσεϊκού λόγου αντλήθηκαν από:

1) Fr. Nietzsche. *Unzeitgemässe Betrachtungen*, Kritische Studienausgabe, Band 1, hg. von G. Colli und M. Montinari, Berlin - New York, W. de Gruyter, 1988.

2) Fr. Nietzsche, *Nachgelassene Fragmente*, 1887 - 1889, Kritische Studienausgabe, Band 13.

3) Fr. Nietzsche, *Sämtliche Briefe*, Kritische Studienausgabe, hg. von G. Colli und M. Montinari, Berlin - New York, W. de Gruyter, 1986.

Ι.Σ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ